

بسمه تعالی

گزارش

دومین نشست کار گروه مشترک علوم، تحقیقات و نوآوری جمهوری اسلامی

ایران و اتحادیه اروپا

+

رویداد مشترک آموزش عالی- پژوهشی ایران و اتحادیه اروپا

(۱۳-۱۱ تیر ۱۳۹۶؛ برابر با ۴-۲ جولای ۲۰۱۷)

چکیده: دومین نشست کارگروه مشترک علوم، تحقیقات و نوآوری ایران و اتحادیه اروپا روز یکشنبه ۱۱ تیر ماه ۱۳۹۶ برگزار شد. این کارگروه بر اساس توافقات انجام شده ذیل بیانیه مشترک «علوم، فناوری، تحقیقات و نوآوری ایران و اتحادیه اروپا» تشکیل شده و به صورت سالانه برای پیگیری مفاد بیانیه و گسترش همکاری‌های مشترک برگزار می‌شود. اولین نشست کارگروه مشترک شهریور ماه ۱۳۹۵ برگزار شد و در آن دو طرف علاوه بر سایر توافقات، برای برگزاری یک رویداد مشترک آموزش عالی- پژوهشی مشترک به توافق رسیدند. این رویداد روزهای ۱۲ و ۱۳ تیرماه ۱۳۹۶ با هدف آشنایی و آگاهی دانشجویان ایرانی و اتحادیه اروپا از زمینه‌های همکاری برگزار شد. دو طرف توافق کردند یک روز پیش از برگزاری این رویداد، روز یکشنبه ۱۱ تیر ماه ۱۳۹۶ دومین نشست کارگروه مشترک را نیز برگزار کنند. در این گزارش، ابتدا خلاصه کارگروه مشترک (بخش الف) و سپس خلاصه رویداد مشترک (بخش ب) ارائه شده است:

الف: دومین نشست کار گروه

در پی سفر هیاتی عالی رتبه، متشکل از نمایندگان تام‌الاختیار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، روسای دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، که به سرپرستی آقای دکتر حسین سالار آملی، قائم مقام وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در امور بین الملل و رییس مرکز، و به منظور شرکت در نخستین کار گروه مشترک میان جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اروپا در زمینه علوم، تحقیقات، فناوری و نوآوری، و طرح گفت و گو های همکاری در زمینه های مورد توافق اتحادیه اروپا، در سپتامبر ۲۰۱۶ (شهریور ماه ۱۳۹۵) در بروکسل؛ مقر اتحادیه اروپا (European Union)، به بلژیک انجام شد، همچنین در راستای حفظ و ارتقای همکاری های علمی، آموزشی، تحقیقاتی و فناوری با اتحادیه اروپا و برخی از کشورهای عضو که با جمهوری اسلامی ایران همکاری های آکادمیک و پژوهشی مستمر داشته اند و ارتباط و تعاملات گسترده با این کشورها، به لحاظ رقابت و قدمت روابط فرهنگی تاریخی و نیز سطح کیفیت علمی، تحقیقاتی و تکنولوژیک دانشگاهی، در صورت برنامه ریزی مناسب، دقیق و هدفمند، می تواند نقش مهمی در توسعه علمی، فناوری و اقتصادی کشور ایفا نماید؛ دومین نشست کار گروه مشترک میان جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اروپا در حوزه های علوم،

تحقیقات، فناوری و نوآوری، به ریاست مشترک آقای دکتر سالار آملی و آقای دکتر پیتر درونل، مدیر فناوری های صنعتی، اداره کل تحقیقات و نوآوری کمیسیون اروپا، با حضور اعضای ایرانی و خارجی کار گروه مشترک؛ روسای برخی دانشگاه ها، مراکز پژوهشی، مقامات و نمایندگان وزارت خانه ها، ارگان ها، نهادهای و بنیادهای علمی، فناوری کشورمان، از ساعت ۱۰ صبح الی ۱۳ روز یکشنبه مورخ ۱۱ تیر ماه ۱۳۹۶ (برابر با ۲ ژوئیه ۲۰۱۷) در محل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، برگزار شد.

در میان نمایندگان عالی رتبه ایرانی که در این نشست حضور داشتند، آقای دکتر محسن اسدی لاری، معاون وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در امور بین الملل؛ آقای مهندس علی مرتضی بیرنگ، معاون امور بین الملل و تبادل فناوری معاونت علمی فناوری ریاست جمهوری، و دکتر شریعتی نیاسر، معاون آموزشی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، رؤسای دانشگاه های تهران، علامه طباطبایی، اصفهان، خوارزمی، یزد، شهرک علمی تحقیقاتی اصفهان نیز حضور داشتند.

دستور کار این نشست شامل برنامه، مباحث و زمینه های تخصصی همکاری مشترک، و اسامی شرکت کنندگان و اعضای کار گروه، به پیوست است.

در این نشست، دکتر سالار آملی، ضمن بیان دستاوردهای مهم علوم و تکنولوژی در ایران، که به واسطه سیاست های خود اتکایی در تمامی زمینه ها و منابع انسانی پر قدرت کشورمان به دست آمده است، بر همکاری قابل توجه جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اروپا در طی دو سال گذشته اشاره کرده، ضمن اظهار علاقمندی بسیار زیاد دو طرف به ادامه گسترش این قبیل همکاری ها، به ابزار کلیدی همکاری در بخش های تحقیقات و ابداعات با اتحادیه اروپا، نظیر برنامه ماری کوری اسکلوودا (Marie Sklodowska Curie Actions)؛ کمک های مالی شورای تحقیقات اروپا (European Research Council Grants) در چارچوب برنامه افق ۲۰۲۰ و نیز سایر فعالیت ها و برنامه های؛ قابلیت سازی برای آموزش عالی (Capacity Building for Higher Education)، اعتبار بین المللی برای پویایی و انتقال (International Credit Mobility)، برنامه اخذ مدرک مشترک در مقاطع کارشناسی ارشد اراسموس موندوس (Erasmus Mundus Joint Master Degrees (EMJMD)؛ ائتلاف راهبردی و مبتنی بر دانش (Strategic and Knowledge Alliances)، فعالیت های ژان مونه (Jean Monet Activities) تحت برنامه اراسموس پلاس (Erasmus+) اشاره کردند و دستیابی و اثر بخشی همکاری در زمینه های یاد شده را نیازمند به تمرکز بر افزایش آگاهی از همکاری و همکاری پیوسته، پایدار و منسجم مشترک و متقابل جمهوری اسلامی ایران و کشورهای اروپایی دانستند.

با توجه به نتایج اصلی اولین نشست کار گروه میان اتحادیه اروپا و جمهوری اسلامی ایران و در زمینه علوم، تحقیقات، فناوری و نوآوری که در سپتامبر سال ۲۰۱۶ در بروکسل برگزار شد، روسای این نشست، آقای دکتر سالار آملی از طرف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، و آقای

پیتر دروئل از طرف بخش تحقیقات و نوآوری کمیسیون اروپا، خوش بینی خود را نسبت به آینده بسیار روشن همکاری علمی، تحقیقاتی و فناوری با یکدیگر، ابراز داشتند.

پس از تصویب دستور کار این نشست، آقای دکتر پیتر دروئل، مدیر فناوری های صنعتی، اداره کل تحقیقات و نوآوری کمیسیون اروپا، ضمن ابراز تشکر و قدردانی از سازماندهی این جلسه ای و میزبانی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ بر استفاده و بهره مندی موسسات آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران از برنامه های اعتبارات بین المللی برای انتقال و پویایی از ابتدای سال ۲۰۱۷ تا کنون، اشاره کردند. این برنامه، دانشگاه ها، موسسات آموزش عالی و سایر ارائه دهندگان آموزش از ۲۸ کشور عضو اتحادیه اروپا را قادر می سازد تا با نهادهای همکار در سایر کشورها در سراسر جهان، همکاری کنند. همچنین شرکت کنندگان این برنامه، برای یک دوره زمانی ۱۲-۳ ماهه برای دانش آموزان و ۵-۶۰ روز برای کارکنان هستند. برای دانشجویان و ۶۰-۵ روزه برای استادان و دانشگاهیان، واجد شرایط ادامه تحصیل و یا تدریس در موسسات آموزش عالی تلقی خواهند شد.

آقای پیتر دروئل، همچنین اضافه کردند دانشجویان ایرانی همچنان در برنامه Erasmus Mundus شرکت می کنند. این برنامه، کمک هزینه تحصیلی برای دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا را برای مطالعه در دوره های انتخاب شده (بر اساس توافق متقابل) در سراسر جهان فراهم می کند. به طور متوسط حدود ۳۰ تا ۵۰ دانشجوی ایرانی در هر سال انتخاب می شوند.

آقای دروئل، همچنین اظهار داشتند برنامه کاری ۲۰۲۰-۲۰۱۸ از برنامه افق ۲۰۲۰ اتحادیه اروپا که در اکتبر سال جاری (۲۰۱۷) منتشر خواهد شد، فرصت های بیشمار و گستره ای را برای جوامع تحقیقاتی و نوآوری ایران و اتحادیه اروپا فراهم خواهد کرد. این مهم، راه را برای همکاری علمی، فن آوری و آموزش عالی میان دو طرف با درک متقابل بهبود خواهد بخشید.

پیتر دروئل، محور گفتگوهای خود را بر امنیت زیست محیطی و ترویج امنیت انرژی در کشورهای عضو از طریق واکنش جمعی به اختلالات پدید آمده در اثر تغییرات آب و هوا، و تامین جایگزین برای نفت و راه های اطمینان بخش برای استفاده از انرژی های تجدید پذیر، پاکیزه و مقرون به صرفه برای ۲۸ کشور عضو و فراتر از آن، تمامی کشورهای دنیا متمرکز کرد.

او همچنین، بر اتخاذ سیاست هایی در زمینه توسعه انرژی پایدار که رشد اقتصادی و حفاظت از محیط زیست را تقویت می کنند، تاکید کرد و خواستار حمایت همکاری جهانی در فن آوری انرژی برای تامین آینده انرژی و کاهش تاثیرات محیطی آنها، بر جوامع بشری شد. پیتر دروئل، همچنین یکی از محورهای کاری بخش تحقیقات و نوآوری کمیسیون اروپا؛ حرکت به سوی یک برنامه جامع راهبردی فناوری انرژی، که به سرعت موجب تغییر سیستم انرژی در اروپا می شود، عنوان کرد.

آقای دروئل در ادامه سخنان خود اظهار کرد که برنامه افق ۲۰۲۰، ورود به صحنه رقابت بین المللی و برای جهان باز است. این بدان معنی است که شرکت کنندگان در سراسر جهان، بدون در نظر گرفتن محل سکونت یا محل اقامت خود، می توانند در اکثر برنامه های Horizon 2020 شرکت کنند. در بسیاری موارد، اتحادیه اروپا حداقل تا حدی مشارکت شرکای بین المللی را تامین مالی می کند. علاوه بر این، برخی از موضوعات، برای همکاری با کشورهای غیر عضو اتحادیه اروپا در اجرای پروژه های مشترک (با هدف قرار دادن یک کشور و یا منطقه خاص)، همچون ائتلاف جهانی برای بیماری های مزمن به شدت مورد تشویق و مد نظر قرار می گیرند. شورای تحقیقات اروپا (ERC) و برنامه Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) فرصت های مالی بی نظیری را برای محققان و پژوهشگرانی که مایل به فعالیت انفرادی و کار تحقیقاتی در اروپا هستند، ارائه می دهد.

آقای دروئل، ضمن تاکید بر همکاری بین المللی، گفت که تحت برنامه Horizon 2020 همچنین می توان به اهدافی همچون: ارتباطات مشترک و هماهنگ؛ اجرای برنامه ها و پروژه های مشترک خاص؛ شبکه سازی بین پروژه ها؛ دست یافت. همکاری بین المللی، اولویت مقطعی از برنامه Horizon 2020 و به دنبال تحقق راهکار اتحادیه اروپا برای همکاری های بین المللی در زمینه تحقیقات و نوآوری است. دستیابی به این راهکار بر اهمیت همکاری های بین المللی در زمینه های مشخص شده در زیر نیز معطوف می شود:

- دسترسی و مشارکت دانش از طریق تبادل استاد و دانشجو، اطلاعات و منابع؛ رویارویی با چالش های جهانی اجتماعی، با کارآمدترین رویکرد مشارکتی؛ و کمک به ایجاد فرصت های جدید برای صنایع و فناوری های نوین پیشرفته از طریق مشارکت در زنجیره ارزش جهانی و دسترسی به بازارهای جدید و نوظهور؛ هم صدایی در گفتگوها و مناظره ها، صحنه تحولات جهانی.

سپس خانم کلر مورل، مدیر بخش همکاری های بین المللی، اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ کمیسیون اروپا، در ارتباط با برنامه اراسموس پلاس (Erasmus Plus) و تمرکز این برنامه بر تحرک دانشجویان و کارکنان، بین دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی، سخنانی ایراد کردند. «اراسموس پلاس» هم به موضوع تحرک دانشجویان تاکید دارد و هم فرصت های تحصیلی یا کارآموزی، به صورت کار داوطلبانه به دانشجویان فنی و حرفه ای، فراهم می آورد.

خانم مورل، همچنین در مورد برنامه مشترک آموزش در مقطع کارشناسی ارشد (Erasmus Mundus Joint Master Degrees (EMJMD)) مطالبی را ارائه کردند. در چارچوب این برنامه ۳۵۰ دوره آموزشی منجر به اخذ مدرک کارشناسی ارشد در طول سال های ۲۰۲۰-۲۰۱۴ ارائه و امکان اعزام ۳۰,۰۰۰ دانشجو و استاد در طی این برنامه هفت ساله، فراهم می شود.

مدیر بخش همکاری های بین المللی، اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ کمیسیون اروپا، در ادامه در مورد اجرای پروژه های همکاری بین المللی ۲-۳ ساله به رهبری کنسرسیومی از موسسات آموزش عالی در کشورهای عضو و کشورهای همکار، تحت قابلیت سازی آموزش عالی (Capacity Building in Higher Education, Erasmus +) توضیحاتی ارائه داد. هدف از اجرای این برنامه؛ بین المللی سازی و مدرن سازی آموزش عالی است.

به دنبال این نقطه نظرات، موسسات آموزش عالی و سازمان های شرکت کننده در این کار گروه، گزارشاتی در مورد "دستاوردهای علمی و فناوری" در زمینه های علوم، فناوری، بهداشت، درمان و نظام سلامت در کشور، اعزام دانشجویان دکتری به کشورهای اروپایی و تامین اعتبار، ارائه دادند.

ب: رویداد مشترک آموزش عالی - پژوهشی ایران و اتحادیه اروپا

رویداد مشترک آموزش عالی - پژوهشی ایران و اتحادیه اروپا با حضور هیاتی متشکل از ۳۸ مقام بلندپایه اتحادیه اروپا و روسا و مسئولین دانشگاه های اروپایی (۸ نفر از مقرر کمیسیون و ۲۹ نفر از مسئولین دانشگاهی + یک نفر مسئول پشتیبانی) و همچنین ۲۰۰ تن از مقام های بلند پایه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، معاونت علمی و فناوری رییس جمهور، روسای دانشگاه ها و مدیران امور بین الملل دانشگاه های طرف همکاری با اتحادیه اروپا برگزار شد. سرپرستی هیاتی ایرانی را دکتر حسین سالار آملی قائم مقام وزیر علوم در امور بین الملل و سرپرستی هیات اروپایی را آقای پیترو دروئل از اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی (زیر نظر کمیسیونر پژوهش و نوآوری) برعهده داشت.

این رویداد علمی طی دو روز دوشنبه ۱۲ و سه شنبه ۱۳ تیر ماه ۱۳۹۶ در چند بخش برگزار شد.

۱. افتتاح نشست

نشست افتتاح با تلاوت کلام ا... آغاز و با نمایش فیلم ۱۰ دقیقه ای از دستاورد های علمی، فناوری و آموزش عالی جمهوری اسلامی ادامه پیدا کرد. دکتر حسین سالار آملی، قائم مقام وزیر علوم در امور بین الملل و رئیس مرکز همکاری های علمی و بین الملل، در مراسم افتتاح این رویداد ابراز امیدواری کرد که نتیجه آن، راه تعامل و همکاری گسترده تر میان ایران و اتحادیه اروپا را بگشاید. دکتر سالار آملی همکاری های میان ایران و اتحادیه اروپا را طی دو سال گذشته موفقیت آمیز ارزیابی کرد و تاکید کرد که

ظرفیت این همکاری ها گسترده تر از آن چیزی است که تا کنون به دست آمده است. به گفته قائم مقام وزیر علوم در امور بین الملل، ایران در نظر دارد طی سال های آینده و تا سال ۲۰۱۸ همکاری های علمی و فناوری و آموزش عالی با اتحادیه اروپا را گسترش دهد.

دکتر محمود نیلی احمدآبادی، رئیس دانشگاه تهران نیز ضمن خوش آمدگویی به شرکت کنندگان در این رویداد، همکاری های بین المللی دانشگاه تهران را معرفی کرد. دکتر نیلی به عنوان بخشی از همکاری های بین المللی دانشگاه تهران، به همکاری این دانشگاه با اتحادیه اروپا در چارچوب برنامه اراسموس پلاس اشاره کرد. دانشگاه تهران تا کنون به عنوان شریک پنج دانشگاه اروپایی در چارچوب برنامه اراسموس پلاس همکاری کرده و اعضای هیات علمی و دانشجویان این دانشگاه در چارچوب این برنامه های سلام. ۱، سلام. ۲، مرحبا. ۱، مرحبا. ۲ و مرحبا. ۳، از فرصت های کمیسیون اروپایی استفاده کرده اند. به گفته رییس دانشگاه تهران، بین المللی کردن، یکی از سیاست های مهم و جدی دانشگاه تهران است و در حال حاضر این دانشگاه دارای بیش از یک هزار دانشجوی بین المللی است. رییس دانشگاه تهران گفت: «دانشگاه تهران با کشورهای مختلفی مانند استرالیا، آلمان، سوئد، چک، فرانسه و ایتالیا مشارکت دارد و برنامه داریم تا دوره های مشترک را با اتحادیه اروپا در حوزه های مختلف توسعه دهیم»

دکتر مجتبی شریعتی نیاسر، معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز در مراسم افتتاحی نشست گفت: «عمدتاً دانشگاه های ایران مشخصات ویژه ای دارند. علاوه بر دانشگاه های دولتی دانشگاه هایی در رابطه با تحقیقات و زمینه های کیفی فعالیت می کنند که لزوماً دولتی نیستند که این دانشگاه ها بین ۲۲ هزار تا ۲۳ هزار دانشجو می پذیرند.» وی افزود: «در ایران پنج میلیون دانشجو داریم و حدود ۱۵ دانشگاه در سطح یک هستند که این دانشگاه ها در رده دانشگاه های بین المللی قرار گرفته اند که ما معتقدیم می توانند با دانشگاه های بین المللی همکاری ویژه داشته باشند که یکی از این موارد همکاری آموزش مهارت ها است.» همچنین آقای پیتر دروئل سرپرست هیات اروپایی شرکت کننده در مراسم افتتاح نشست، سخنرانی کرد.

در ادامه نشست، خانم تانیا دیمیترووا از اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی مقدمه ای از «برنامه چشم انداز-۲۰۲۰» اتحادیه اروپا ارائه کرد. همچنین آقای جورج بوناس مدیرعامل مرکز مطالعات منطقه ای علوم، فناوری و نوآوری که همکاری های اتحادیه اروپا با حوزه کشورهای موسوم به شراکت شرقی (Eastern Partnership)، روسیه، بالکان، آسیای مرکزی، جنوب مدیترانه، عربی و ترکیه را به عهده دارد، در ارائه ای ضمن توصیف برنامه چشم انداز-۲۰۲۰، توضیحاتی در مورد نحوه مشارکت ایرانیان در این برنامه ارائه کرد. به گفته آقای بوناس، یکی از اهداف اصلی رویداد آموزش عالی و پژوهشی مشترک ایران و اتحادیه اروپا، زمینه سازی برای احیای همکاری های ایران و

اتحادیه اروپا در حوزه علوم، فناوری و نوآوری است. به آقای بونس می گوید که باید کمپینی برای آگاهی از « برنامه چشم انداز-۲۰۲۰» اتحادیه اروپا ایجاد شود که محور آنها محققین بلند پایه و جوان باشند. وی در این زمینه به نقش مهم «نقاط تماس ملی (NCPS)» اشاره کرد.

۲. نشست های کارگاهی

۲-۱: نشست کارگاهی با محوریت چشم انداز ۲۰۲۰

روز اول نشست، با عنوان «فرصت های تامین مالی بر اساس برنامه های چشم انداز-۲۰۲۰ (Horizon2020)» و مرکز تحقیقات مشترک (JRC) به نحوه مشارکت ایران در پروژه های تحقیقاتی کمیسیون اروپا اختصاص پیدا کرد که در چارچوب برنامه چشم انداز ۲۰۲۰ تامین مالی می شوند و شرکت کنندگان به طرح دیدگاه های خود و بحث و تبادل نظر پرداختند. در این چارچوب، سه نشست کارگاهی موازی به شرح زیر از ساعت ۱۰:۴۰ تا ۱۲:۳۰ برگزار شد:

کارگاه (A): با موضوع فناوری های کلیدی توانمند ساز

در این کارگاه آقای پیترو دروئل از اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی پاورپوینتی با عنوان «چشم انداز ۲۰۲۰: فناوری های کلیدی توانمندساز، پژوهش و نوآوری برای رهبری صنعتی» ارائه کرد. آقای دروئل ضمن معرفی برنامه چشم انداز ۲۰۲۰ اتحادیه اروپا، کل بودجه این برنامه طی سال های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰ را ۷۷ میلیارد یورو اعلام کرد. برنامه چشم انداز ۲۰۲۰ در سه حوزه «دانش برتر»، «رهبری صنعتی» و «چالش های اجتماعی» از پژوهش ها حمایت می کند. آقای کارمین مانزو از اداره کل پژوهش و نوآوری، پاورپوینتی با عنوان «فناوری های توانمند ساز کلیدی بیوفناوری، نانو فناوری و مواد پیشرفته» ارائه و اهمیت این فناوری ها را در زمینه چشم انداز ۲۰۲۰ تشریح کرد.

در این کارگاه، دکتر امیر ذاکری معاون مدیرکل تبادل فناوری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری مدیر جلسه بودند.

کارگاه (B) شامل دو کارگاه با موضوعات زیر بود:

- برنامه موضوعی چشم انداز-۲۰۲۰ در مورد مهاجرت: آقای یوری بورگمن پربیل، پاورپوینتی با عنوان «نقش پژوهش در مهاجرت» برگزار ارایه کرد. موضوع مهاجرت در چارچوب اولویت «چالش های اجتماعی» برنامه چشم انداز ۲۰۲۰ تحت عنوان «جوامع فراگیر، نوآور و یادگیرنده» مورد توجه اتحادیه اروپا قرار گرفته و بودجه ای بالغ بر ۱,۳ میلیارد یورو در چارچوب چشم انداز ۲۰۲۰ برای آن در نظر گرفته شده است.

- کارگاه بررسی فعالیت های جان مونت: خانم کلاری مورل از اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ کمیسیون اروپا نیز برنامه جان مونت را شرح داد. در چارچوب این برنامه که ذیل برنامه اراسموس پلاس تعریف شده، کمیسیون اروپایی از تاسیس مراکز مطالعات اروپایی، ایجاد شبکه در حوزه مطالعات اروپایی، سمینارهای موضوعی و ... حمایت می کند. آقای هوگو شارپ از اداره کل آموزش کمیسیون اروپا نیز در پاورپوینتی جداگانه شرایط، نحوه درخواست، بودجه و سایر جزئیات مربوط به مشارکت در برنامه جان مونت را تشریح کرد.

دکتر غلامرضا کریمی، رییس دفتر همکاری های علمی بین المللی دانشگاه خوارزمی مدیر جلسات این کارگاه بودند.

کارگاه (C) با موضوع همکاری های اتحادیه اروپا و خارومیانه در زمینه علوم، فناوری و نوآوری

آقای جورج بوناس مدیرعامل مرکز مطالعات منطقه ای علوم، فناوری و نوآوری در این نشست کارگاهی پاورپوینتی با عنوان «سیاست گذاری جامع: پیشنهادهایی برای همکاری تقویت شده علوم، فناوری و نوآوری اتحادیه اروپا-خارومیانه» ارایه کرد. این ارایه، شامل پیشنهادهایی برای گسترش همکاری های ایران و عراق با اتحادیه اروپا با استفاده از تجارب گذشته از جمله پروژه MERID است.

دکتر خسرو پیری مدیرکل امور فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مدیر جلسات این کارگاه بودند.

نشست کارگاهی همکاری های پژوهشی ایران و اروپا بعد الظهر روز دوشنبه ۱۲ تیر ماه ۱۳۹۶ با موضوع «فرصت های تامین مالی محققین در برنامه چشم انداز ۲۰۲۰۲ و مرکز پژوهش های مشترک اتحادیه اروپا (JRC)» ادامه پیدا کرد و خانم سوزانا ترستال سفیر هلند در جمهوری اسلامی در این خصوص سخنرانی کرد. همچنین آقای مانوئل مارتین راموس از مرکز تحقیقات مشترک اتحادیه اروپا، این مرکز و فعالیت های آن را معرفی کرد. مرکز تحقیقات مشترک اروپا (JRC) با ۳۸۶ میلیون یورو بودجه و ۶۲ میلیون یورو درآمد سالانه، در پنج کشور بلژیک، آلمان، ایتالیا، هلند و اسپانیا مقر و تاسیسات تحقیقاتی دارد. این مرکز در ۱۰ حوزه از جمله اقتصادی، امور مالی و بازار، مهاجرت و توسعه سرزمینی، انتقال داده و دیجیتال، امنیت داخلی و ... فعالیت می کند.

در بخش بعدی نشست کارگاهی، آقای هوگو شارپ از اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ کمیسیون اروپایی برنامه موسوم به «اقدامات ماری کوری» را تشریح و فرصت های محققین ایرانی برای همکاری در چارچوب این برنامه توضیح داد. برنامه اقدامات ماری کوری برنامه ای به قدمت ۲۰ سال است که از سال ۱۹۹۶ بیش از ۱۰۰ هزار پژوهشگر مورد حمایت آن قرار گرفته اند. بین سال های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰، این برنامه بودجه ای معادل ۶,۲ میلیارد یورو دارد. آقای هوگو شارپ توضیح داد که از سال ۲۰۰۷ تا کنون، ۵۰۰ محقق ایرانی در چارچوب برنامه اقدامات ماری کوری با پژوهشگرانی از دانمارک، انگلستان، هلند، فرانسه، سوئد و برخی کشورهای اروپایی دیگر همکاری داشته اند. در ایران، دانشگاه تهران نقطه تماس ملی برنامه اقدامات ماری کوری است.

خانم دکتر لطفیان رییس مرکز مطالعات و همکاری های علمی بین المللی و آقای مارتین پنی از اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی مدیر مشترک جلسات کارگاه های عصر روز نخست بودند.

روز دوم نشست، به معرفی برنامه‌های کمیسیون اروپایی در چارچوب اراسموس پلاس اختصاص پیدا کرد. خانم کلاری مورل از اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ کمیسیون اروپایی ابتدا مقدمه‌ای در خصوص کلیات این برنامه با عنوان «اراسموس پلاس، ظرفیت‌سازی و آموزش عالی» ارائه کرد. خانم مورل در ادامه نشست، پاورپوینتی با عنوان «ظرفیت‌سازی در آموزش عالی» ارائه کرد. برنامه اراسموس پلاس در ۳۳ کشور اصلی برنامه اجرا و سایر کشورها از جمله ایران، شریک این برنامه هستند. بر اساس چارچوب «ظرفیت‌سازی آموزش عالی» برنامه اراسموس پلاس، از همکاری‌های پروژه‌ای کنسرسیومی از دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشورهای اروپایی و کشورهای شریک به مدت ۲-۳ سال حمایت مالی می‌شود که هدف آن نیز ارتقای سطح بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها است. برنامه ظرفیت‌سازی اراسموس پلاس در دو قالب «پروژه‌های مشترک» و «پروژه‌های ساختاری» اجرا می‌شوند. از سال ۲۰۱۵ تا کنون، ۶ درخواست از طرف ایران برای همکاری در چارچوب برنامه ظرفیت‌سازی اراسموس پلاس ارائه شده که ۴ درخواست پذیرفته شده است. ۱۳ دانشگاه و موسسه آموزش عالی ایرانی تاکنون در این برنامه مشارکت کرده‌اند. بودجه اختصاص یافته به ایران، عراق و یمن (منطقه ۹ شریک اتحادیه) در چارچوب برنامه ظرفیت‌سازی اراسموس پلاس ۲ میلیون یورو در سال است که هر سال می‌تواند به ۲ تا ۳ پروژه اختصاص پیدا کند. فراخوان بعدی برنامه اراسموس پلاس در اکتبر ۲۰۱۷ خواهد بود.

در ادامه نشست کارگاهی، با برخی دانشگاهیان ایرانی و غیر ایرانی از جمله آقایان دکتر کلاوس هانگن، دکتر محمد قربان کیانی، دکتر علی جعفریان، دکتر علیرضا کرباسی، دکتر علی منصوریان و دکتر میلاد منافی در خصوص تجربه مشارکت در پروژه‌های اراسموس پلاس در چارچوب دو پروژه «OPATEL» و «GeoNetC» بحث و تبادل نظر شد.

نشست کارگاهی با ارائه مشترک خانم کلاری مورل و آقای هوگو شارپ با عنوان «بایدها و نبایدها» یک درخواست موفقیت آمیز» ادامه پیدا کرد. در این ارائه، نحوه درخواست برای پروژه‌های اراسموس پلاس و ویژگی‌های پروژه‌های درخواستی توضیح داده شد. همچنین آقای

هوگوشارپ، پاورپوینتی با عنوان « اراسموس پلاس: اعتبار تحرک دانشگاهی بین المللی» ارائه کرد. برنامه اعتبار تحرک دانشگاهی (Credit Mobility) اراسموس پلاس یک برنامه حمایت مالی از دوره‌های کوتاه‌مدت دانشجویان و دانشگاهیان به داخل و بیرون اتحادیه اروپا است. اتحادیه برنامه‌ریزی کرده که بین ژوئن ۲۰۱۵ تا جولای ۲۰۱۸، از ۶۴ هزار دوره کوتاه مدت در داخل و خارج اتحادیه حمایت کند. برای ایران، عراق و یمن که تحت پوشش این برنامه هستند، ۲،۵ میلیون یورو و مجموعاً ۶۰۰ حمایت مالی از دوره‌های کوتاه مدت در فاصله زمانی میان یک ژوئن ۲۰۱۷ تا ۳۱ جولای ۲۰۱۹ در نظر گرفته شده است. هزینه حمایتی برای هر دوره کوتاه مدت به طور متوسط ۴ هزار یورو است. بر اساس آماه ارائه شده، ۶۹ موسسه آموزش عالی از کشورهای آلمان، فرانسه، انگلیس، ایتالیا، اسپانیا، لهستان، فنلاند، سوئد، رومانی، اتریش و جمهوری چک، برای انجام طرح‌های تحرک دانشگاهی (Mobility Projects) با پروژه ارائه کرده‌اند که نتیجه نهایی این درخواست‌ها بین جولای تا آگوست ۲۰۱۷ منتشر خواهد شد. در ادامه نشست، با دکتر مجید مهدی از دانشگاه لوند درخصوص برنامه اراسموس پلاس بحث و تبادل نظر شد.

آقایان دکتر قربانی اصل رایزن علمی ایران در اروپا و خانم کلاری مورل از اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ اتحادیه اروپا، مدیر مشترک این بخش از کارگاه‌های روز دوم بودند.

خانم کلاری مورل از اداره کل آموزش، جوانان، ورزش و فرهنگ اتحادیه اروپا و خانم هلن پیناود از آژانس هماهنگ کننده برنامه اراسموس پلاس در فرانسه، در ادامه برنامه پاورپوینتی در خصوص برنامه « مدرک مشترک کارشناسی ارشد (Joint Master Degree)» ارائه و شرایط مشارک در این برنامه را توضیح دادند. در ادامه برنامه نیز با دکتر مسعود بخشی و خانم سمیرا قاسمی که در این برنامه مشارکت داشته‌اند، بحث و تبادل نظر شد.

دکتر قهرمانی معاون بین الملل دانشگاه تهران و خانم کلاری مورل مدیر مشترک این بخش از کارگاه‌های روز دوم بودند.

در پایان برنامه نیز خانم کلاری مورل از طرف کمیسیون اتحادیه اروپا و دکتر قهرمانی معاون بین الملل دانشگاه تهران، نشست را موفق ارزیابی و از حاضران، سازمان دهندگان و برگزار کنندگان قدردانی کردند.

کلیه پاروپوینت های ارایه شده در بخش نشست کارگاهی رویداد، در [لینک سایت انگلیسی مرکز همکاری های علمی بین المللی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری](#) در دسترس است:

۳. ملاقات ها بازدیدهای جانبی

الف: در حاشیه نشست کارگاهی، شرکت کنندگان به ویژه مسئولین دانشگاهی ایرانی و اروپایی فرصت یافتند در اتاق های حاشیه ای این رویداد که با عنوان Networking Corner تعبیه شده بود، در خصوص همکاری های دانشگاهی و پروژه های مشترک تبادل نظر کنند.

ب: ملاقات جانبی هیات اروپایی به سرپرستی آقای پیتر دروئل و آقایان مارتین پنی از شورای پژوهشی اروپا، کارمی مانزو و خانم تانیا دیمیتراو از اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی با دکتر سرکار ریاست ستاد نانو روز سه شنبه ۱۳ تیر ماه ۱۳۹۶ انجام شد. در این جلسه آقای دروئل، اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی را معرفی کرد. این اداره کل حدود ۶۰۰ میلیون یورو بودجه تحت برنامه چشم انداز ۲۰۲۰ در اختیار برای توسعه فناوری های صنعتی قرار دارد. در ادامه جلسه آقای دکتر سرکار به شرح تاریخچه، فعالیتها، برنامه ها و دستاوردهای ستاد نانو و بخش نانوفناوری کشور پرداخت که با بازدید مهمان ها از نمایشگاه محصولات نانو در محل ستاد دنبال شد و مورد توجه طرف اروپایی قرار گرفت. طی جلسه، پیشنهادهایی به شرح زیر از طرف آقای دروئل مطرح گردید که مورد استقبال طرف ایرانی قرار گرفت:

۱. دعوت برای همکاری بین ستاد نانو با اتحادیه اروپا در حوزه ایمنی نانو که قرار شد مدل و سازوکارهای همکاری در قالب H2020 و دیگر سازوکارهای کمیسیون اروپا تعریف گردد. لازم به ذکر است که شرکای قبلی اروپا برای همکاری در این حوزه، آمریکا، ژاپن و چین بوده اند. در این خصوص قرار شد ایشان فردی از اتحادیه اروپا را بعنوان رابط معرفی نمایند.

۲. دعوت برای شرکت و سخنرانی کلیدی از دکتر سرکار در EU NANO FORUM 2019 (Romania)

۳. دعوت از دکتر سرکار و شرکتهای نانو ایرانی برای شرکت در info day در بروکسل در ۳ و ۴ اکتبر ۲۰۱۷ که در خصوص اعلان جدید پروژه های H2020 در حوزه فناوری های پیشرفته برگزار خواهد گردید.

۴. دعوت از متخصصین ایرانی برای مشارکت در داوری پروژه های H2020

همچنین از طرف ایران پیشنهادهای زیر مطرح شد که مورد استقبال نمایندگان اتحادیه اروپا قرار گرفت:

۱. شرکت متخصصین اروپایی و نمایندگان اتحادیه اروپا در کنفرانس Nanomedicine and Naosafety conference که در تاریخ ۲۷ نوامبر ۲۰۱۷ در تهران برگزار می گردد.

۲. شرکت نمایندگان اتحادیه اروپا در برنامه پیشنهادی ایران تحت عنوان دیالوگ اروپا و آسیا در ایمنی نانو در حاشیه کنفرانس فوق الذکر

۳. اعزام نمایندگانی از اتحادیه اروپا به نمایشگاه نانو ایران در تهران در اکتبر ۲۰۱۷

۴. طرح المپیاد بین المللی نانو که با همکاری ایران، روسیه، کره جنوبی و تایوان در حال برگزاری است، در جلسه مطرح و مورد استقبال قرار گرفت و اعلام شد که طرف اروپایی این موضوع را در سطح اروپا برای جذب مشارکت کشورهای اروپایی مطرح خواهند نمود.

ج: ملاقات جانبی میان آقایان پیتر دروئل، مارتین پنی، کارمی مارزانو و خانم تانیا دیمیترو با مجمع تشکل‌های دانش بنیان، روز دوشنبه ۱۲ تیر ماه ۱۳۹۶ انجام شد.

د: بازدید و ملاقات آقای مارتین پنی با مسئولین صندوق نوآوری و شکوفایی، روز دوشنبه ۱۲ تیر ماه ۱۳۹۶ انجام شد.

ه: هیات اروپایی به سرپرستی آقای پیتر دروئل روز سه شنبه ۱۳ تیر ماه ۱۳۹۶ از پارک پردیس دیدن کردند. در این بازدید، دکتر خالقیان رییس پارک پردیس ضمن خوشامدگویی به هیأت اتحادیه اروپایی، به ارائه مختصری از تاریخچه و اقدامات پارک فناوری پردیس بالاخص در حوزه همکاری‌های بین‌الملل پرداخت و آمادگی پارک فناوری پردیس جهت همکاری با مجموعه اتحادیه اروپا را اعلام کرد. آقای پیتر دروئل نیز ضمن ارائه توضیحاتی در خصوص برنامه افق ۲۰۲۰ اروپا از محققان و شرکتهای ایرانی دعوت به عمل آورد تا در فراخوان‌های این برنامه شرکت کنند. در ادامه، بازدیدی از بوستان دانشمندان و شرکت شزان (شتابدهنده) بازدید و با مدیرعامل و چند تن از کارکنان شرکت در حوزه‌های فعالیت آن گفتگو کردند.

۴. بازدید از مراکز مطالعات اروپایی (دانشگاه تهران و خوارزمی)

بنا به درخواست دانشگاه‌های تهران و خوارزمی و پیشنهاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دو هیات اروپایی چهار نفره به سرپرستی آقای پیتر دروئل و خانم کلاری مورل، عصر روز یکشنبه ۱۱ تیر ماه ۱۳۹۶ از دانشگاه‌های خوارزمی و تهران بازدید کردند. هر دو دانشگاه در حال تاسیس دو مرکز مطالعات اروپایی هستند و از کمیسیون اروپایی خواسته اند در تاسیس این دو مرکز مطالعاتی در چارچوب برنامه «جان‌مونت» مشارکت داشته باشند. زمینه‌های مشارکت اتحادیه اروپا در تاسیس این دو مرکز در این بازدیدها بررسی شد.

۵. ضیافت شام

شامگاه یکشنبه ۱۱ تیر ماه ۱۳۹۶، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی میزبان ضیافت شام از هیات اروپایی شرکت کننده بود. در این مراسم دکتر علی جعفریان، رییس دانشگاه علوم پزشکی تهران ضمن خیر مقدم به مهمانان، ظرفیت های دانشگاه علوم پزشکی تهران را

معرفی کرد. دکتر جعفریان به همکاری مناسب اتحادیه اروپا و دانشگاه علوم پزشکی تهران در غالب پروژه های OPATEL, Mobility و مرحبا اشاره کرد و گفت که تعدادی از اساتید و دانشجویان در غالب این برنامه ها به اروپا سفر کرده اند و تعدادی از اساتید و دانشجویان اروپایی نیز به این دانشگاه آمده‌اند. دکتر رضا ملک زاده، معاون تحقیقات و فن آوری وزارت بهداشت نیز به توانمندی و دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در حوزه پژوهش اشاره کرده و خواستار همکاری بیشتر با ایران در زمینه اعطای گرنت و فراهم آوردن زمینه برای سفر محققان طرفین به دانشگاه‌های اروپا و ایران شدند. در ادامه دکتر سالار آملی، قائم مقام وزیر در امور بین الملل وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری و دکتر پیترو دروئل از اداره کل پژوهش و نوآوری کمیسیون اروپایی در خصوص گسترش همکاری بین اتحادیه اروپا و جمهوری اسلامی ایران سخنرانی کردند.

همچنین شامگاه روز دوشنبه ۱۲ تیر ماه ۱۳۹۶ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در رستوران ترمه دانشگاه الزهرا (س) میزبان ضیافت شام بود. در این مراسم، خانم دکتر ملانظری رییس دانشگاه ضمن خوش آمدگویی به حاضران، دانشگاه الزهرا را معرفی کرد.

جمع بندی - به سوی گام‌های آینده

این نخستین رویداد مشترک ایران و اتحادیه اروپایی در حوزه علوم، فناوری و آموزش عالی بعد از فراهم شدن شرایط مساعدتر همکاری طی دو سال اخیر است. هدف اصلی رویداد تهران به طور عمده آگاه‌سازی جوامع علمی ایران و اروپایی از ظرفیت‌های موجود برای همکاری مشترک بود. کمیسیون اروپایی برنامه‌های «اراسموس پلاس» و «چشم انداز ۲۰۲۰» را در دو حوزه پژوهشی و آموزشی برای همکاری‌های بین‌المللی خود در حوزه علم و فناوری طراحی کرده که می‌تواند بستر مناسبی برای گسترش همکاری‌ها باشد. برگزاری رویداد پژوهشی - آموزش عالی مشترک، زمینه مناسبی برای آگاهی بخشی و در نهایت فعال‌سازی این بستر بود. دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و آموزش کشور طی دو سال گذشته تمایل قابل توجهی برای همکاری با طرف اروپایی در چارچوب دو برنامه اراسموس پلاس و چشم انداز ۲۰۲۰ نشان داده‌اند. در چارچوب مجموعه برنامه های موسوم به اراسموس پلاس، چندین دانشگاه ایرانی با دانشگاه‌های اروپایی کنسرسیوم‌های مشترک تشکیل داده‌اند ه بر اساس اطلاعات موجود، این چارچوب‌های چندجانبه رو به گسترش است. همچنین بر اساس آمار سال ۲۰۱۷، اتباع ایرانی با دریافت ۵۹ بورس بعد از برزیل (۷۹) و هند (۶۳) بیشترین دریافت کننده بورس هستند. آشنایی با برنامه چشم انداز ۲۰۲۰ - در میان دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی و پژوهشی کشور کمتر است ولی انتظار می‌رود رویداد تهران، اثر چشم‌گیری بر گسترش مشارکت ایران و اروپا در چارچوب این برنامه داشته‌باشد.

از طرف دیگر، کمیسیون اروپایی نیز طی دو سال اخیر تمایل کم سابقه‌ای از خود برای گسترش همکاری با نهادهای آموزش عالی و علوم و فناوری از خود نشان داده‌است. متعاقب بیانیه مشترک سیاسی دکتر محمد جواد ظریف با خانم فدریکا موگیرینی کمیسیونر سیاست خارجی اتحادیه اروپا، دو طرف بر سر بیانیه جزئی تر در حوزه «علوم، فناوری، تحقیقات و نوآوری» توافق کردند که طیف گسترده‌ای از همکاری را میان طرفین ترسیم کرده است. برگزاری کارگاه های آموزشی، ایجاد «کارگروه مشترک همکاری‌های علمی، فناوری و آموزش عالی»، پیشبرد همکاری‌های تحقیقاتی در زمینه های موضوعی خاص از جمله انرژی های تجدید پذیر، تغییرات اقلیمی، نمک زدایی آب‌ها، امنیت غذایی، فناوری های کلیدی توانمند ساز، اقتصاد زیستی و بهداشت، مشارکت جامعه تحقیقاتی، فناوری و نوآوری ایران در پروژه های در حال انجام اروپا از جمله «زیرساخت های پژوهشی (Research Infrastructures)» و همچنین مجامع اروپایی که در زمینه های بهداشت، تغییرات اقلیمی، اقتصاد تغذیه و اقتصاد زیستی، علوم اجتماعی و انسانی و فناوری های توانمند ساز کلیدی فعالیت می‌کنند، تبادل تجارب خوب نوآورانه از طریق سفرهای کارشناسی، تبادل نظر کارشناسی در حوزه های سیاست‌گذاری نوآوری، تامین مالی نوآوری، مشارکت ایران در برنامه های شورای پژوهشی اروپا (ERC) از جمله از طریق تعیین ترتیبات مورد توافق برای تسهیل میزبانی دانشمندان ایرانی در تیم های پژوهشی شورا و

همکاری با مرکز تحقیقات مشترک اتحادیه اروپا (JRC)، تنها بخشی از زمینه های همکاری است که در بیانیه مشترک دو طرف پیش بینی شده است. نقش ۲۱ مرجع تماس ملی (NCPS) برای اجرای این بیانیه، کلیدی است. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان «مرجع هماهنگ ۲۱ مرجع تماس ملی، در گام های بعدی، جلساتی را برای اقدام هماهنگ ملی در در چارچوب بیانیه مشترک برگزار خواهد کرد.

تهیه و تنظیم:

علی قنادی، مرجان رحمتی

مرکز همکاری های علمی بین المللی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

تیر ماه ۱۳۹۶